

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה י"א.

ואקשינן אם בזמן שהיה היות קיים ג' בתשרי הוא יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם, והוא אחד מן הארבע צמות ולמורדים טובים, והנה הוא עצמו יום טוב היה באותה העת, מה הוסיפו בו, ופריך רב לאסור היום שמוקדם לג' בתשרי והנה יום שנים בתשרי גם הוא אסור בתענית, שצום גדליה אינו אסור בתענית והוא מוכרי קבלה והם מדברי הגבאים, ודברי קבלה כדברי תורה דמו, ואין צריך חזוק, כדבעינן למימר לקמן, שכל דבר שהוא אסור בתענית (בין שן) מדאורייתא, כגון שבתות וי"ט וכן ר"ח מותר להתענות לפניהן ולאחריהן ואינו אסור אלא אותו היום בלבד, ומה לפניהם ולאחריהם, לפיכך בחשתי הוצרכו לקבוע ג' בתשרי יום טוב דרבנן לאסור היום שלפניו בתענית, כדנתיא הימים האילו הכתובים בהגלת תענית אסורין בין לפניהם בין לאחריהם, שבתות וימים טובים, הן אסורין, לפניהם ולאחריהם מותרין, ומה הפרש כול, ואסיקא דברי קבלה כדברי תורה דמו, תוב אותבינן מהא (בכ"ד) [בכ"ח] באדר אתח בשורתא טבא ליהודאי דלא יעידון מן אורייתא כול, ואותו היום עשאוהו יום טוב, וכי תימא הכא נמי בזמן שבת המקדש הוה, והא על ידי יהודה בן שמעון בטלה הגזירה, ויהודי בן שמעון תלמידו דר' מאיר הוא, דחנן כלי זכוכית שניקבו והטיף לתוכו אבר, פירי סתם הנקבים סתם, ואין המשקין שבתוכן שותהין מן הנקבים ההם, שכבר נסתמו באבר שהטיף לתוכן, יהודה בן שמעון משום ר' מאיר מטמא, דסבר כלים שלימינן הן.

ותיפוק ליה דהוה ליה יום שנהרג גדליה בן אחיקם. שהו' לששון ויום טוב צומן שצית המקדש קיים ולמאן דלאמר ללאן צטלה מגילת תענית היינו לאחר מורדן:

אסורין בין לפניהם בין לאחריהם. היינו להתענות אצל בהספד מותר כדמוכח בפרק סדר תעניות כ"לד (תענית דף י"ד) דתניא מריש ירחא דניסן ועד תמניא ציה איתוקס תמידא דלא למספד צהון ופריך נימא מתרי צינסן ור"ח גופיה אסור ומשני לאסור יום שלפניו דמשום ר"ח דאורייתא לא בעי חזוק דתניא ה"מ"ם האלה הכתובין במגילת תענית אסורין בין לפניהם בין לאחריהם שבתות וימים טובים הם אסורים לפניהן ולאחריהן מותרין מה הפרש בין זה לזה הללו דברי תורה ואין דברי תורה צריכין חזוק הללו דברי סופרים ודברי סופרים צריכין חזוק ותיפוק ליה דהוה ליה יום שלפני יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם א"ר אשי גדליה בן אחיקם דברי קבלה הוא ודברי קבלה כדברי תורה דמו מתיב רב טובי בר מתנה בעשרים ותמניא ביה אתת בשורתא טבתא ליהודאי דלא יעידון מאורייתא שגורה המלכות גזרה שלא יעסקו בתורה ושלא ימולו את בניהם ושיחללו שבתות מה עשה יהודה בן שמעון וחבריו הלכו ונטלו עצה ממטרוניתא אחת שכל גדולי רומי מצויין אצלה אמרה להם בואו והפגינו בלילה הלכו והפגינו בלילה אמרו אי שמים לא אחיכם אנחנו ולא בני אב אחד אנחנו ולא בני אם אחת אנחנו מה נשתנינו מכל אומה ולשון שאתם גוזרין עלינו גזירות קשות וביטלום ואותו היום עשאוהו יום טוב ואי ס"ד במלה מגילת תענית קמיייתא בטול אחרנייתא מוסיפין וכי תימא הכא נמי בזמן שבת המקדש קיים והא יהודה בן שמעון תלמידו של רבי מאיר ור"מ בתר הכי הוה דרתנן בלי זכוכית שניקבו והטיף לתוכו אבר אמר רשב"ג יהודה בן שמעון מטמא משום ר"מ וחכמים

וסיפוק ליה כו'. אי צית המקדש הוה קיים בלאו הכי הוה יום טוב דהיינו לוס גדליה וקריא רחמנא מועדים טובים צומן צית: לא **לצרכה**. הא דהדר קצטוה במגילת תענית על דבר זה אלא לאסור אתמול גם הוא בתענית כדאמרינן לקמיה הימים האלה הכתובים במגילת תענית

אסורין בין לפניהם בין לאחריהם: **אסורין** הם מועד דאורייתא: **והאורייתא** לא בעי חזוק. לאסור לפניו ולאחריו אצל ימי מגילת תענית דרבנן ואריכין חזוק כי היכי דלא לימי להתענות צייט עצמו: **יום שלפני כו'**. והוהו לאו דאורייתא הוא ובעי חזוק: **צטטין** ו**תמניא** ציה. צאדר קאי במגילת תענית: **דלא יעידון מן אורייתא**. שלא יעטרו לנתק עצמן מן התורה: **הפגינו**. זעקו צזוקים וצרחות כדי שישמעו השמים וירחמו עליכם: **אי שמים**. כלומר למען הקצ"ה: **ורבי מאיר צמר חורבן הוה**. כמה דורות דהא צימי רבן יוחנן צן וצאי חרב הצית ור' אליעזר תלמידו היה ור' עקיבא תלמידו של ר' אליעזר כדאמרינן צשליה ארבע מיתות (סנהדרין דף סה). ור' מאיר תלמידו של ר"ע כדאמרינן בפרק קמחא דעירובין (דף י"ג). כל מקום שאתה מוצא משום ר' ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני ר' עקיבא אינו אלא ר' מאיר: **דפטן כו'**. ר' יהודה בן שמעון תלמידו של ר' מאיר הוה: **כלי זכוכית שניקבו**. שנטמאו ונקבן לטהרן מטומאתן: **אצרי**. עופרת לתמוס את הנקב: **יהודה בן שמעון מטמא**. לומר שחזרו לטומאתן ישנה ואע"פ שלא נגעו שוב צטומאה ואע"פ שאין כלי זכוכית חורין לטומאתן ישנה כדאמר בצ"ק דשבת (דף ק"ט). שלא גזרו חזרת טומאה ישנה אלא בכלי מתכות הני נמי הואיל והאצרי מעמידו ככלי מתכות דמו דהכל הולך אחר המעמיד: **וחכמים**

(א) ע"י יעצ"ו והג' חשק למהלך, (ב) תענית י, (ג) ויבמות פה: (ד) [סס], (ה) תענית יח, (ו) [בס"א]: מלכות הרשעה שמד על ישראל, (ז) [כ"ל דמחל], (ח) שבת טו: ע"ש, ט) י"ג רשב"א, י) [כ"ל דמחל], (יא) [כ"ל דמחל], (יב) שפירשמי בצ"ב דכלים כ"ל וכוות הוהו' למ"ש הר"ש בצ"ב דכלים,

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוב' ד"ה הא רבי יהודה וכו' דמ"מ רבי וכו'. ר"ב עיין תענית דף כ"א ע"א רש"י ד"ה דבי ר"ח ור' אבאשא וכו' ודו"ק:

מוסף רש"י

דלא יעידון. שלא יחזיקו צריכין לנטל מתלמוד תורה שנגזר עליהן שלא יעסקו צמורה (תענית י"ח). והפגינו. זעקו, כך מותרותן כהלים כל לשון שועה וזעקה לשון פניה (שם). אי שמים. אהה ה', להקצ"ה היו זעקוס על אותם שגזרו עליהם גזירות קשות והיו אומרים להם לפני הקצ"ה וכו' לא אחיכם וכו' (שם). מטמא. ולא אמרינן בטיל ליה מותרת כל כשאר כלי חרס השביר, דקצק רבן אחר המעמיד ומותרת כלי מתכות עליו (שבת סו).

שצתא דשרי לאשומי אף על פי שחלקנו צין שאר תעניות לתשעה בצאז מכל מקום מיייתא שפיר דלא חשיב תענית מה שזכננס לטבת כשהוה מעונה דהא שבת דוחה תשעה בצאז ואס היה חשוב תענית היה אסור אלא ודאי לא חשיב כמתענה שצבת ואס כן אף בתענית יחיד מותר נמי להשלים: **הא** ר' יהודה בן שמעון תלמידו של ר' מאיר. תימא צפ' סדר תעניות כ"לד (תענית דף י"ד). פריך עשרים ותשעה נמי מאי איריא דהוה ליה יומא מקמי דאיתוקס תיפוק ליה דהוה ליה יומא דצתת עשרין ותמניא מאי קושיא היא דאיתוקס תמידא זה היה צומן שצית המקדש קיים ועבדא דעשרים ותמניא היה צימי ר' יהודה בן שמעון תלמידו של ר' מאיר וי"ל (א) דמ"מ רבי שקדר המשנה לא היה ליה למתני מריש ירחא דניסן כיון דצימיו היה שלא לגורך: **יהודה בן שמעון מטמא** וכו' וחכמים משהרין. תימא אמאי מטהרין לכל הפחות ליטמא משום כלי זכוכית שגזרו עליו טומאה כדאיתא בצ"ק דשבת (דף טו: וס) ופי' צקונטרס דלענין טומאה ישנה פליגי יהודה בן שמעון מטמא לומר שחזרו לטומאתן ישנה אע"פ שלא נגעו שום טומאה ואע"פ שכלי זכוכית אין חורין לטומאתן ישנה כדאמרינן בצ"ק דשבת (ס"ט). שלא גזרו חזרת טומאה ישנה אלא בכלי מתכות הני נמי הואיל והאצרי מעמידו ככלי מתכות דמו דהכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרין דעיקרו כלי זכוכית הן ולא אולינן צתת מעמיד כן פי' הקונטרס וקשיא כיון דטומאה קדמה לאצרי מה מועיל הטפת אצרי לצסוף עוד פי' צקונט' לשון אחר ר' יהודה בן שמעון מטמא כדן כלי מתכות דאורייתא אס נגעה צהן טומאה דהכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרין מטומאת כלי מתכות דאורייתא אלא משום טומאת כלי זכוכית דרבנן ולפירוש זה קשיא לשון מטהרין דמשמע מטהרין לגמרי וציניו שמואל פירש דפליגי צהא אי הטפת אצרי חשיב קמיימה מעלייתא או לא וצפ"ק דשבת (ס"ט) כתוב ור' מאיר היא דאמר הכל הולך אחר המעמיד גרים ציניו שמואל ר' מאיר היא ותו לא ולא גרסינן הכל הולך אחר המעמיד ולא יתכן כדמוכח צסוף תוספתא דכלים דתינא כוס של אצן שנקב והטיף לתוכו אצרי ר' יוסי משום ר' יוחנן צן נורי אומר טמא משום כלי זכוכית רבי שמעון צן גמליאל אומר יהודה בן שמעון היה מטמא משום ר' מאיר משמע דצתא כלשון אחרון צקונטרס ורבנן היינו ר' יוחנן צן נורי ולא לגמרי מטהרין אי נמי רבנן דהכא אית להו ככלי אצן כר"מ צתת מטמא ככלי מתכות והא דלא מטמאין ככלי זכוכית משום כלי מתכות כמו ככלי אצן משום דכלי אצן לית ליה טומאה אוקמיה אטומאת כלי מתכות אצל כלי זכוכית שיש להם טומאה צעולס לא רצו לשתותן מטומאתן וריצי' פי' דחכמים מטהרין לגמרי משום דכלי זכוכית ככלי חרס דמו כדאמרינן פי"ק דשבת (דף טו: וס) ותניא צתוספתא דכלים (צ"ק) צפרק שני דכלי חרס שטרה שעה אחת אין לו טומאה לעולם ולא יתכן נמי פירוש זה כדמוכח צסוף תוספתא דלאו לגמרי מטהרין כדפירשית ועוד א"כ מנא ליה דטעמא דר"מ משום דהכל הולך אחר המעמיד דלמא משום דלית ליה היא צסכרא ואפי' נקתס צופת היה מטמא דצהדיא פליגי עליה צתוספתא דכלים פרק מחט וטצעת ועוד רבנן לא אמרי הך צסכרא אלא צתמיכת חרס שפרשה מן הצצית ויש צה כשיעור ונקבא וסתמה צופת ולא ככלי שלס שנקב וסתמו כמו שפירש צתוספתא דפרק צ' דכלים ו עוד דהא לא קיימא מסקנא הכי צפ"ק דשבת (טו). דמסקינן הואיל ושצברו יש להם תקנה ככלי מתכות דמו: